

MAGNETOGRAM
INTERVJUJA PREDSEDNIKA VLADE RS JANEZA JANŠE
ZA SPLETNI PORTAL SIOL.NET

Ljubljana, 31. avgust 2012

— **ALEŠ ŽUŽEK, VINKO VASLE:** Katera služba je lažja: predsedovanje Svetu Evropske unije ali Vladi RS?

PREDSEDNIK VLADE JANEZ JANŠA: Oboje je zahtevna naloga. Zanimivo je nekaj drugega. EU se je, čeprav jo sestavlja 27 različnih držav, vlad in stilov upravljanja, uspelo prilagoditi izzivom sodobnega časa – spremenila je svoj temeljni akt in tako bistveno izboljšala hitrost sprejemanja odločitev. Brez te spremembe bi bila uveljavitev fiskalnega kompakta za EU misija nemogoče. Slovenijo ta sprememba še čaka. Trenutno imamo v državi preveč blokad, monopolov, vzporednih sistemov in anomalij, da bi bili lahko kos hitrim spremembam v svetu. Potrebujemo resen razmislek o tem, kako za prihodnost organizirati naš politični sistem, da bomo stali in obstali.

ALEŠ ŽUŽEK, VINKO VASLE: Govorite o drugi republiki?

PREDSEDNIK VLADE JANEZ JANŠA: Govorim o potrebi po nečem novem, kar nam bo omogočalo, da se kot svobodni posamezniki, narod in država spoprimejo z izzivi časa. Gre bolj za vsebino kot formo, čeprav je tudi ta zelo pomembna. Čeprav se to javno ne poudarja veliko, vendarle obstaja zavedanje tako v svetu kot celo pri nas, da so temeljni vzroki krize v konceptih in ne v tehnologiji. So moralni. Vsak posameznik se zaveda, da ni moralno krasti drugim, vendar se to vseeno dogaja na vseh ravneh. In medtem ko se navadna kraja, na primer predmeta iz tovarne, ali klasični bančni rop še preganjata in ponavadi tudi kaznujeta, se pri kraji cele tovarne ali podjetja in bankrota banke zaradi slabih kreditov zatakne že pri definicijah dejanja ali celo pri njegovem poimenovanju. Mediji ne pišejo več o kraji, temveč o aferi, stečaju, slabi naložbi in tako dalje. Takšno ravnanje potem briše iz zavesti generacij temeljni občutek, kaj je prav in kaj narobe, ter tistim s kapitalsko in prevladujočo medijsko močjo interpretacije omogoča strašne manipulacije. Če temu zamegljevanju sledijo še organi pravne države, ki velikega kriminala belih ovratnikov ne preganjajo učinkovito, smo na poti v splošni družbeni konflikt. Težave imamo torej že z vsebino prve republike, pravzaprav še ta ni zagotovljena, zunanje okolje in 21. stoletje pa terjata že drugo. Grozi nam, da bomo spet postali dvojni strateški zamudniki.

ALEŠ ŽUŽEK, VINKO VASLE: Praktično vsi ukrepi, ki jih pripravi vlada, naletijo na nasprotovanje strank opozicije. Približno podobno se odziva predsednik republike, sindikati pa sklicujejo novinarske konference in grozijo z referendumom, še preden so predlogi zakonov sploh na mizi. Ste torej neučinkoviti ali preveč učinkoviti?

PREDSEDNIK VLADE JANEZ JANŠA: Nemška kanclerka Merklova in francoski predsednik Hollande sta oblikovala posebno skupino, ki bo pred pomembnimi multilateralnimi srečanji usklajevala stališča obeh držav.

Politika francoske socialistične vlade je bistveno bolj podobna politiki nemške vlade pod vodstvom CDU, kot so stališča slovenske opozicije – kjer sploh obstajajo, saj gre večinoma za neargumentirano nasprotovanje – podobna evropski protikrizni politiki naše vlade. Za obstoječe strukture vzporedne države, ki so že od nekdaj navajene na privilegije državnih jasli in usmerjajo večino slovenske opozicije, smo očitno moteč element. To je postalo še posebej jasno tedaj, ko se je vlada odločila nepravilnostim na bančnem področju priti do dna. Zelo očitno so se tisti, ki so nekdaj priskrbeli več desetmilijonske ali celo več stotmilijonske kredite brez ustreznega zavarovanja, samo na podlagi enega telefonskega klica, ustrašili, da se obdobje brezskrbnega zapravljanja tujega denarja končuje in da jih bo mogoče celo kdo povprašal po odgovornosti.

ALEŠ ŽUŽEK, VINKO VASLE: Pa predsednik republike Danilo Türk? Pred nekaj dnevi je javno podvomil o reformni sposobnosti te vlade zaradi nizke podpore v javnosti.

PREDSEDNIK VLADE JANEZ JANŠA: Ključno vprašanje pri tem je, ali je spodkopavanje reformne sposobnosti vlade res nekaj, kar si država v trenutnem stanju lahko privoščiti. Odgovor mora poiskati vsak sam, predsednik republike pri tem ni izjema. Je pa zaradi svojega položaja bistveno bolj odgovoren za posledice tovrstnih odločitev. Čas neusmiljeno teče. Vlada sama ne more zajeziti krize. Potrebni so skupni napor. Kako naj dopovemo javnosti, da denarja ni, če predsednik države javno govori, kako je Slovenija še nizko zadolžena in da to ni problem? Ljudje bodo vedno raje verjeli tistemu, ki sadi rožice, pa četudi brez zemlje, kot pa pravočasnim opozorilom. Ko pridejo neizpodbitna dejstva in posledice, vidne tudi vsakemu posamezniku, je običajno že prepozno. Julija je bil pri nas na uradnem obisku generalni sekretar OZN Ban Ki Mun, nekdanji zunanji minister Južne Koreje. Pogovor je nanese tudi na izkušnje pri reševanju gospodarske krize v Južni Koreji konec prejšnjega stoletja. Ban Ki-moon je dejal, da so Korejci vzeli visoko zadolženost države in grožnjo zaprosila za mednarodno pomoč kot vprašanje nacionalne časti. Stopili so skupaj ter v rekordnem času vrnili denar mednarodnemu denarnemu skladu in spet zagnali gospodarsko rast. Predsednik Južne Koreje je celo snel poročni prstan z roke in ga prispeval v poseben sklad za poplačilo dolga, nato pa so mu množično sledili državljani. V rekordnem času so se izvili iz krize.

ALEŠ ŽUŽEK, VINKO VASLE: V javnosti lahko slišimo, da hitite s pripravo zakonodaje in zato v proceduro pošiljate slabo pripravljene predloge zakonov. Po drugi strani pa vam očitajo, da ne ukrenete nič za spodbujanje gospodarstva.

PREDSEDNIK VLADE JANEZ JANŠA: Malce kontradiktorno, se vam ne zdi? Ko smo v državnem zboru sprejeli prvi sveženj ukrepov za spodbujanje gospodarstva, s katerim smo davčno razbremenili podjetja in uvedli neomejeno 40-odstotno investicijsko olajšavo za investicije ter povečali olajšave za raziskave in razvoj, nam je opozicija očitala, da mečemo denar skozi okno. Za trenutek so obmolknil le tedaj, ko je predsednik uprave Krke, d. d., sprejetje svežnja komentiral z besedami, da investicijsko okolje v Sloveniji verjetno ni bilo tako ugodno že leta. Drugi sveženj, ki ga sestavlja 16 področnih zakonov za oblikovanje do podjetništva prijaznejšega okolja in zmanjšanje administrativnih ovir, pa ste si verjetno zapomnili samo po tem, da so šli zakoni skozi parlamentarno proceduro po nujnem postopku. O vsebini je opozicija bolj malo razpravljala, mediji pa tej temi tudi niso posvečali pozornosti.

ALEŠ ŽUŽEK, VINKO VASLE: V kakšni kondiciji je država?

PREDSEDNIK VLADE JANEZ JANŠA: V mnogo slabši, kot bi lahko bila, če v zadnjih treh letih ne bi tako zapravljala. In v bistveno boljši, kot bo, če sveženj protikriznih ukrepov, ki jih predvidevamo za to jesen, ne bo sprejet. Napovedi gospodarske rasti oziroma padanja za EU se slabšajo, Sloveniji pa zaradi zamud v preteklosti in blokad v sedanosti ter padanja bonitetnih ocen grozijo še slabše prognoze.

Letošnje leto bo izjemno zahtevno, drugo leto pa bo še huje. Možnost zadolževanja države, ki je nujno potrebno zaradi vračanja zapadlih kreditov in obresti, je že zdaj skrajno otežena, praktično onemogočena. Oktobra nam grozi nelikvidnost, če nam ne bo uspelo prodati obveznic. Sredi naslednjega leta moramo naenkrat vrniti za dve milijardi evrov dolgov in obresti. To bo misija nemogoče, če jeseni ne sprejmemo potrebnih ukrepov.

ALEŠ ŽUŽEK, VINKO VASLE: Napoveduje se torej vroča politična jesen. Kaj nas čaka?

PREDSEDNIK VLADE JANEZ JANŠA: Če naštejemo po vrsti, je pred nami vpis zlatega fiskalnega pravila v ustavo, sprejetje kriznega proračuna za obdobje 2013–2014, sprejetje zakona o stabilnosti bančnega sistema, pokojninska reforma, reforma trga dela, sprejetje zakona o državnem premoženjskem holdingu in iskanje tujih investitorjev za vsaj malo dodatnega kisika za slovensko gospodarstvo.

Vlada se je zaradi zaostrenih gospodarskih in javnofinančnih razmer ter drastičnega padca bonitetnih ocen v avgustu odločila že to jesen predlagati nekatere reformne ukrepe, ki jih sicer koalicijska pogodba predvideva v poznejšem obdobju. Ti bodo v kratkem predstavljeni socialnim partnerjem in parlamentarnim strankam, tudi opoziciji. Čeprav niso podpisali ponujenega partnerstva za razvoj, smo se v koaliciji vseeno odločili, da jim že med pripravo ponudimo možnost sodelovanja pri oblikovanju zakonodaje in poskušamo upoštevati njihove predloge pri pripravi besedil zakonov. Deloma to delo že poteka od začetka avgusta.

Vseeno bi opozoril na pozitivno izkušnjo iz pogajanj s sindikati v okviru usklajevanja ZUJF. Tedaj so namreč sindikati odigrali državotvorno vlogo in podpisali sporazum, ki je Sloveniji omogočil, da za zdaj ostaja nad vodo. Pa čeprav je šlo za prvo nižanje plač v zgodovini javne uprave. Opozicija te državotvornosti ni zmogla. Kljub zatrjevanju, da bo ob soglasju s socialnimi partnerji podprla zakon, pozneje te besede ni držala.

ALEŠ ŽUŽEK, VINKO VASLE: Minister Andrej Vizjak je že napovedal pokojninsko reformo in reformo trga dela. Se vam ne zdi, da prehitivate? Ne nazadnje socialni sporazum še ni niti podpisan.

PREDSEDNIK VLADE JANEZ JANŠA: Socialni sporazum 2012–2016 je namenjen ubeseditvi najširšega soglasja o skupnih ciljih razvoja, nujnih korakih za izhod iz krize in rešitvah, ki vodijo k državi blaginje. Kot tak je eden ključnih dokumentov za prihodnost Slovenije. Naš prvotni namen je bil končati pogajanja in podpisati dokument do konca junija. Zaradi zapletov pri pogajanjih pri zakonu o uravnoteženju javnih financ in sindikalnem pogojevanju podpisa izhodišč s pogajanja v okviru ZUJF so se usklajevanja o sporazumu zavlekla. Vmes so padle bonitetne ocene države in njenih bank.

V avgustu smo plačali visoko ceno za neusklajeno delovanje celotne slovenske politike. So obdobja, ko je čas za politična preigravanja, in so obdobja, ko brez skupnega nastopa in skupnega zasledovanja ciljev ni mogoče narediti koraka naprej. Tisti, ki taktizirajo in delajo politične kariere, se morajo zavedati, da to počnejo na račun Slovenije.

Vlada je torej pred dilemo – ali naj z reformami počaka do podpisa končnega besedila sporazuma in tvega zavlačevanje pogajanj z namenom odlaganja področnih reform ali pa naj kljub temu zagriže v kislo jabolko reform in naredi, kar je v njeni moči, da se izogne novemu padcu bonitetnih ocen. Menim, da si Slovenija na more privoščiti luksuza odlašanja z reformami samo zato, da bi prej podpisali socialni sporazum. Morda bi potem res imeli podpis vseh socialnih partnerjev, a žal tudi bankrotirano državo.

ALEŠ ŽUŽEK, VINKO VASLE: Pa zlato fiskalno pravilo? Je to vprašanje postalo prvovrstna politična tema zato, ker ste ga predlagali vi, ker se opozicija že vidi na čelu države, pa si ne želi vnaprej zavezati proračunske malhe, ali pa je vprašanje zlatega fiskalnega pravila res samo dimna zavesa za prikrivanje mnogo bolj pomembnih tem?

PREDSEDNIK VLADE JANEZ JANŠA: Vprašajte tiste, ki smo jim dali obljubo, in tiste, ki nam posojajo denar. Vsak, ki posoja, želi zagotovila, da bo dolžnik posojilo dejansko vrnil. Slovenija si preprosto ne more več privoščiti zapravljanja prek vsakršnih razumnih mej, kakor je to počela v zadnjih treh letih. Ravno te dni je računsko sodišče izdalo poročilo o učinkovitosti priprave proračunov 2011 in 2012, torej dokumentov, ki jih je pripravljala še prejšnja vlada. Ugotovilo je, da uveljavitev fiskalnega pravila, ki ga je z namenom uravnoteženja prilivov in odlivov sprejela že Pahorjeva vlada v obliki uredbe, ni ustrezna. Rezultat je na dlani, v letu 2011 je bilo primanjkljaja za več kot milijardo in pol evrov. Uredbo lahko vlada vsakič spreminja in jo prilagaja gospodarskim in političnim razmeram. Z zapisom fiskalnega pravila v zakon ni dosti drugače – vsakokratna koalicija ga lahko prilagaja svojim potrebam. Če pa to pravilo zapišemo v ustavo, sprememba ni več tako preprosta. Za tovrsten poseg mora namreč koalicija dobiti tudi soglasje opozicije. Ko smo že pri vnosu zlatega fiskalnega pravila v ustavo – ustavno raven zapisa je svetovalo celo računsko sodišče v osnutku revizije zaključnega računa 2011.

ALEŠ ŽUŽEK, VINKO VASLE: Omenili ste pokojninsko reformo. Bi bilo danes lažje, če lani ne bi nasprotovali Svetlikovi reformi?

PREDSEDNIK VLADE JANEZ JANŠA: Ne, saj je celo OECD Svetlikove popravke pokojninskega sistema označil za nezadostne. Svetlikov oziroma Pahorjev predlog spremembe pokojninske zakonodaje ni bila reforma v pravem pomenu besede. Šlo je za nekatere popravke trenutne ureditve, predvsem za dvig starostne meje za upokojitev, preostali problemi pokojninske zakonodaje pa so ostali nedotaknjeni. V oči bode dejstvo, da Svetlikov predlog sploh ni naslavljal problema tako imenovanih izjemnih pokojnin, torej plačil, ki nimajo osnove v plačanih prispevkih. Predlagana reforma je bila izrazito nepravična do aktivnih zavarovancev, saj so ti z dvigovanjem upokojitvene starosti nosili glavno breme stabilizacije pokojninske blagajne, medtem ko se množice privilegirancev iz 232. člena ZPIZ-1 reforma ni niti dotaknila. Svetlik je poleg tega brez večjega nasprotovanja javnosti in sindikatov prek zakona o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev ukinil državno pokojnino približno 16.000 državljanom, predvsem kmetom, ki so že tako shajali z minimalnimi sredstvi. Tranzicijskih privilegirancev, ki smo jim od leta 1991 iz državne blagajne izplačali več kot 1,2 milijarde evrov, ne da bi oni vplačali en evro v pokojninsko blagajno, pa se ni niti dotaknil. Poleg tega prejšnja vlada ni namenila niti pet minut pogajanjem z opozicijo, ki bi lahko prinesla širše soglasje in sodobnejšo reformo pokojninske zakonodaje. Mi te napake ne bomo ponovili. Opoziciji bomo posredovali predloge zakonov in se z njimi pogovarjali o mogočih rešitvah.

ALEŠ ŽUŽEK, VINKO VASLE: Kaj predlagate vi?

PREDSEDNIK VLADE JANEZ JANŠA: Pokojnini bomo vrnili status, ki ji gre. Pokojnina je plačilo za preteklo delo. Pokojnina ni niti privilegij niti socialni korektiv. Pokojninska blagajna bo očiščena in razbremenjena nepokojninskih izdatkov. S tem bomo naredili pomemben korak k temu, da se ustavi nadaljnje nižanje pokojnin zdajšnjim upokojencem. Zagotovili bomo večjo finančno vzdržnost pokojninske blagajne, kar tudi dolgoročno zdajšnjim in bodočim upokojencem zagotavlja dostojne pokojnine. Uvedena bo večja preglednost pokojninskega sistema, ki krepi motiviranost za vključevanje v osnovno in dodatno pokojninsko zavarovanje (informativni osebni računi, selitev pravic, ki nimajo osnove v zavarovanju ..).

Nov sistem bo spodbujal čim daljše aktivnosti posameznika in omejitev predčasnega upokojevanja z namenom, da dosežemo podaljšanje dejanske zavarovalne dobe posameznika in s tem dolgoročno vzdržnost sistema.

Naša temeljna namera pri novi pokojninski reformi je torej zaščita upokojencev, ki so celo aktivno življenje plačevali prispevke v pokojninsko blagajno! Nesistemični odlivi naj se umaknejo iz pokojninske blagajne, s čimer bomo zagotovili vzdržnost sistema na predpostavki pravičnega plačila za preteklo delo. Prav tako se želimo izogniti napaki, ki jo je minister Svetlik storil na začetku priprave reforme, ko je napovedoval kratke prehodne roke. To nas je zelo drago stalo, saj se je veliko ljudi odločilo za predčasno upokojevanje. V reformi predvidevamo razumne prehodne roke, zato ne bo razlogov za hitenje s predčasnim upokojevanjem. Vsem bodočim upokojencem bomo omogočili preglednost sistema z uvedbo informativnih individualnih računov. Ko bom sistem vzpostavljen, bodo lahko z nekaj kliki v realnem času ugotovili, kakšno pokojnino naj pričakujejo, in na ta način lažje načrtovali svojo prihodnost.

ALEŠ ŽUŽEK, VINKO VASLE: Junija se je vsa Slovenija ukvarjala z znižanjem pokojnin tako imenovanih privilegiranih upokojencev. Televizije so kazale, kako je vladi goreče nasprotoval upokojenec, ki namesto 1.450 evrov zaradi ZUJF zdaj prejema nekaj čez 1.200 evrov. Bodo torej te pokojnine ukinjene?

PREDSEDNIK VLADE JANEZ JANŠA: Še enkrat poudarjam, da tu ne gre za pokojnine. Ti dodatki oziroma izplačila, med katerimi so tudi upravičena, bodo umaknjena iz pokojninskega zakona in prenesena v področno zakonodajo. Veteranske pod okrilje ministrstva za obrambo, kulturniške pod MIZKŠ, preostale pod ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve. Tja, kamor po svoji naravi tudi spadajo. V proračunske postavke pristojnih resorjev, od koder se bodo tudi izplačevale. Na ta način bo zagotovljena večja preglednost pokojninskega sistema, saj upokojenci ne bodo več poslušali, koliko stanejo, ob tem pa se bodo med pokojnine šteli tudi privilegiji.

ALEŠ ŽUŽEK, VINKO VASLE: Ampak sindikati individualnim računom nasprotujejo. Pravijo, da je to konec solidarnosti.

PREDSEDNIK VLADE JANEZ JANŠA: Uvedbe informativnih individualnih izračunov ne smemo zamenjevati s sistemom tako imenovanih individualnih računov, kjer je višina pokojnine v celoti odvisna od vplačanih prispevkov in življenjske dobe. Pri predvideni rešitvi gre torej zgolj za evidenco vplačanih prispevkov, ki je na voljo vsakemu zavarovancu. Nasprotovati informativnim individualnim računom je približno tako kot nasprotovati mesečnim izpiskom, ki jih banke pošiljajo imetnikom tekočega računa.

ALEŠ ŽUŽEK, VINKO VASLE: V koaliciji imate Karla Erjavca, predsednika stranke, ki je lani nasprotovala pokojninski reformi. Zakaj naj bi tokrat ravnali drugače?

PREDSEDNIK VLADE JANEZ JANŠA: DeSUS ne nasprotuje vsakršni pokojninski reformi. Njegov predsednik je v enem od zadnjih intervjujev izrecno poudaril potrebo po vzpostavitvi čistega pokojninskega sistema. Temu smo se nenazadnje zavezali tudi koalicijski partnerji s podpisom koalicijske pogodbe. V njej jasno piše, da je treba najprej narediti transparenten in razumljiv sistem ter ga očistiti stvari, ki vanj ne spadajo, torej da pokojninsko blagajno očistimo izplačil, ki nimajo podlage v plačanih prispevkih. Še posebej pa ne DeSUS ne upokojenska generacija, z izjemo mogoče manjšega privilegiranega dela, ne bosta nasprotovala niti očiščenju niti stabilizaciji pokojninskega sistema, saj je to v njunem temeljnem interesu.

ALEŠ ŽUŽEK, VINKO VASLE: Kaj pa delovnoppravna zakonodaja? Sindikati že grozijo z referendumom. Pravijo, da odmora za malico in nižjih odpravnin ne dajo.

PREDSEDNIK VLADE JANEZ JANŠA: Vlada bo pri teh vprašanih sledila dogovoru, ki ga bosta dosegla socialna partnerja, torej sindikati in delodajalci. Razlog za reformo delovnoppravne zakonodaje je drugače. Slovenija zaradi rigidne delovnoppravne zakonodaje namreč prednjači v

pogodbah za določen čas. Skoraj petina vseh pogodb na trgu dela je začasne narave, kar je precej nad evropskim povprečjem, delež začasnih zaposlitev pri mladih pa je že nekaj časa najvišji v EU. Statistika torej nedvoumno dokazuje, da je z našo ureditvijo nekaj narobe.

Na trajnost zaposlitve je vezano veliko dejavnikov, ki vplivajo na kakovost življenja, od kreditne sposobnosti do ustvarjanja pogojev za načrtovanje družine. Sistem, ki naj bi s svojo rigidnostjo ščitil zaposlene, je dosegel ravno nasprotni učinek. Danes razen v javni upravi prednjačijo pogodbe za določen čas, mlada generacija, motor prihodnjega razvoja, pa ima izjemno otežen prehod v samostojno življenje.

Osrednje vodilo pri pripravi prenovljene delovnopravne zakonodaje je torej odprava dualizma oziroma dveh kategorij zaposlenih, če hočete. Divjo prožnost, ki se kaže v porastu pogodb za določen čas, želimo nadomestiti z varno prožnostjo. Vpeljati želimo enotno pogodbo za nedoločen čas, ki bo definirala pravice posameznika glede na to, koliko časa je že na trgu dela, ne pa glede na to, kakšno vrsto pogodbe ima. Pogodbe za določen čas se bodo sklepale samo še izjemoma, posamezni delodajalec pa jih bo imel lahko največ deset odstotkov.

ALEŠ ŽUŽEK, VINKO VASLE: Bo pa zato odpuščanje lažje.

PREDSEDNIK VLADE JANEZ JANŠA: Predlog zakona ne prinaša novih razlogov za odpoved delovnega razmerja. Poenostavlja pa postopke. Danes je večina pritrdilnih sodb delovnih sodišč posledica napak v postopku odpovedi, ne pa v razlogih. To duši trg dela. Delodajalce odvrča od zaposlovanja za nedoločen čas, povzroča dodatne stroške in zavira fleksibilnost trga dela. Prenovljena zakonodaja torej zagotavlja enako raven varovanja pravic, delodajalcem pa hkrati jemlje poglobitveni argument za zaposlovanje za določen čas.

Novelirani zakon o delovnih razmerjih prinaša celo vrsto izboljšav in prilagoditev. Brezposelnim in upokojevcem omogoča iskanje začasnih del ob posredovanju zavoda za zaposlovanje, spodbuja aktivne oblike zaposlovanja tudi prek iskanja zaposlitve že v času odpovednega roka. Neposredno v ZDR uvajamo institut začasnega čakanja na delo, s čimer bo delavec, ki mu delodajalec ne more zagotoviti dela, upravičen do dela plače. Ob povečanih potrebah delodajalca se bo lahko spet vrnil na staro delovno mesto.

ALEŠ ŽUŽEK, VINKO VASLE: Kje pričakujete največ težav pri sprejemanju in izpeljavi reform: pri prepričevanju socialnih partnerjev, opozicijskih strank, v nasprotovanju javnosti ali v mogočih referendumih?

PREDSEDNIK VLADE JANEZ JANŠA: Za opozicijo bo glavno vprašanje, ali so odločeni rušiti vlado tudi za ceno rušenja države. Sindikati imajo malce bolj delikatno dilemo – ali so pripravljeni sprejeti določene prilagoditve ter s tem ohraniti svoj položaj in vlogo v družbi ali pa bodo trmasto vztrajali pri statusu quo in s tem ob kolapsu države posledično marginalizirali svojo vlogo. Treba se je zavedati, da kakšnih vidnejših alternativ nimamo. V tem reformnem svežnju najdemo ukrepe, ki so jih sprejele tudi preostale države članice. Tiste, ki so jih prej, so danes v boljšem položaju. Nekatere bodo morale zaradi zaprosila za mednarodno pomoč še ostrejšje reforme sprejemati pod taktirko trojke iz Bruslja in MDS. Mi imamo zadnjo priložnost, da reforme pišemo sami in jih z bolj ali manj žolčno razpravo uskladimo v okviru socialnega dialoga. Če bodo posamezne stranke ali sindikati vztrajali pri referendumih, v naslednjem poskusu pač ne bodo zraven.

Kar zadeva javnost, bo veliko odvisno od vloge, ki jo bodo pri tem odigrali mediji. Ali se bodo ukvarjali z vsebino, široko odpirali mesto razpravi ali pa bodo v oddaje vabili zgolj zimzelene varuhe privilegiranih skupin, ki bodo točili krokodilje solze nad odpravljenimi anomalijami sistemov, ki so trenutno v veljavi.

ALEŠ ŽUŽEK, VINKO VASLE: Zakaj vseeno ne zaprosimo za mednarodno pomoč ter na ta način sanacijo bančnega sistema in nekatere nujne reforme umaknemo iz notranjepolitične agende?

PREDSEDNIK VLADE JANEZ JANŠA: Na prvi pogled se zdi zaprosilo za mednarodno pomoč precej privlačna rešitev. Če ste podrobneje prebrali memorandum, ki je objavljen in ga mora podpisati Španija za to, da bo dobila dostop do mehanizma za sanacijo bančnega sistema, boste ugotovili, da so v njem navedeni številni identični ukrepi, kot jih mi predlagamo za jesenski čas. Sanacija bančnega sistema, sistem upravljanja državnega premoženja ter reforme s področja trga dela in sociale.

Niso redki, ki se sprašujejo, zakaj pa ne. Zakaj ne bi za sanacijo bank uporabili evropskega denarja? Preden se odločamo o tem, je treba javnosti naliti čistega vina. Prvič, treba se je zavedati, da z vstopom v mehanizem ne bosta več vlada oziroma državni zbor tista, ki bosta odobrila zadnjo različico predloga posamezne reforme. Še manj bodo k škarjam in platnu pripuščeni socialni partnerji. Končni tribunal bo tako imenovana trojka – predstavnik Evropske komisije, Evropske centralne banke in v nadaljevanj verjetno tudi Mednarodnega denarnega sklada. In naprej. Podpisani memorandum, ki natančno določa ukrepe, roke in pa odgovorne za izvedbo predvidenih ukrepov, je le prvi takšen dokument. In nikakor ne zadnji. Takšnemu memorandumu sledijo novi, ki podrobneje urejajo področja, ki v sporazumu niso zajeta. Več ko jih podpišeš, manj samostojen si. In verjemite, katerakoli slovenska vlada bo še vedno mnogo bolj socialna kot najmilejši diktat trojke.

Če torej obstaja možnost, da se temu izognemo, velja poizkusiti. Časa za politična obračunavanja in metanja polen pod noge bo po okrevanju države bistveno več, kot nam ga je še ostalo, če se bo opozicija odločila nadaljevati zdajšnjo prakso.

Pa še ta drobna malenkost. Da bomo lahko sploh zaprosili za mehanizem ESM, ki sicer še ni začel veljati, bomo morali najprej v ustavo zapisati zlato fiskalno pravilo. Morda bi vendarle razmislili o možnosti, da to naredimo raje kar sami od sebe in tuji javnosti pošljemo jasno sporočilo, da se slovenska politika zna in zmore poenotiti. Potem bo tudi izhod iz krize bistveno lažji.

ALEŠ ŽUŽEK, VINKO VASLE: Kdaj bo sedel prvi tajkun?

PREDSEDNIK VLADE JANEZ JANŠA: Vprašajte predsednika vrhovnega sodišča in generalnega državnega tožilca, ki določa prioritete pri pregonu.

ALEŠ ŽUŽEK, VINKO VASLE: Kako bomo sanirali banke? Slaba banka, agencija, znotraj posameznih bank?

PREDSEDNIK VLADE JANEZ JANŠA: Ustanovljena bo posebna družba, na katero bodo ob ugotavljanju odgovornosti za njihov nastanek prenesene slabe naložbe bank – vpeljan bo torej koncept eksterne izločitve slabih naložb.

ALEŠ ŽUŽEK, VINKO VASLE: In upravljali naložbe? V čem bo novi sistem za povprečnega državljana boljši od AUKN?

PREDSEDNIK VLADE JANEZ JANŠA: Vse naložbe bodo skoncentrirane pod skupno okrilje holdinga, zato bo upravljanje učinkovitejše in cenejše, pa tudi bolj transparentno. Trenutno je ena naložba lahko obravnavana med več upravljavci (KAD, SOD, AUKN), ki so se do iste naložbe pogosto opredeljevali različno, čeprav je bil v ozadju isti lastnik, torej država.

ALEŠ ŽUŽEK, VINKO VASLE: Ljudje bi bistveno lažje zategnili pasove, če bi verjeli v pravičnost sistema. Tako pa se zdi, da zakoni veljajo le za malega človeka, medtem ko se barabe še naprej sončijo na svojih jadronicah.

PREDSEDNIK VLADE JANEZ JANŠA: Dokazov za to, da pravna država ne deluje oziroma, točneje rečeno, da je daleč od pravičnosti, je preveč. O tem bi lahko naredili še en intervju. Razloga sta dva – zakonodaja in kadrovska zasedba ter vprašanje neodvisnosti. Kar zadeva zakonske podlage, se bo vlada v tem mandatu lotila temeljite prenove procesnega prava. Gre za eno od ključnih koalicijskih zavez. Večji problem pa je politični vpliv stricev iz ozadja na pravosodje, ki je jasno razviden iz dogajanja. Nekatere se preganja prioriteto, drugi so nedotakljivi. A čas, ko se je to toleriralo, se zaradi krize hitro izteka. Tako ali drugače bo prišlo do očiščenja in nove setve.

Slovenija in ljudje, ki živimo v njej, si to po vseh razočaranjih in naporih zaslužimo. Zaslužimo si domovino. Domovina je, preprosto povedano, kraj, v katerem domuje pravičnost. Če ljudje nekega prostora, v tem primeru prostora države Slovenije, ne čutimo kot okolja, v katerem imamo enake možnosti, pravice in odgovornosti kot drugi, potem ga ne moremo imeti za svoj veliki dom oziroma domovino. Pravna država še ni dovolj, ker ni sama po sebi že pravična. Šele ko zakoni ne samo formalno enako veljajo za vse, ampak se tako tudi izvajajo in v družbi ni dvojnih meril, lahko govorimo o pravični družbi, ki je pogoj za domovino. Mogoče se to ne vidi še niti od daleč, ampak kriza ob vseh slabih rečeh, ki jih prinaša, s seboj nosi tudi žarke novega upanja.